

Sectie Hymenoptera van de NEV

In 1990 werd, na een bijenexcursie onder leiding van Klaas Vegter, de Aculeatenwerkgroep opgericht met als doel de contacten tussen NEV-leden die zich met angeldragers bezighouden te intensiveren. In 1995 ontstond de sectie Hymenoptera van de NEV, doordat het studieterrain werd uitgebreid met de blad- en houtwespen (Symphyta) en de parasitaire wespen (Parasitica). In datzelfde jaar verscheen het eerste nummer van *Bzzz*, de halfjaarlijkse nieuwsbrief van de sectie. Daarnaast organiseert de sectie jaarlijks twee excursies en een determinatiedag. Een excursie vindt plaats in een terrein waarin een van de leden goed thuis is. Een determinatiedag staat onder leiding van een specialist van binnen of buiten de sectie. De laatste vier vonden plaats in het Zoölogisch Museum, sectie Entomologie, van de Universiteit van Amsterdam. Een van de doelstellingen van de sectie is het stimuleren van de studie van vliesvleugeligen. In dat kader werkt een aantal leden aan Nederlandstalige tabellen voor Symphyta, Pompilidae en de bijen- geslachten *Nomada* en *Sphecodes*.

Entomologische Berichten 62(5): 138-140

Trefwoorden: Bzzz, Aculeata, Parasitica, Symphyta

Historie: van Aculeatenwerkgroep naar sectie Hymenoptera

De basis voor het ontstaan van de Sectie Hymenoptera is gelegd tijdens een voordracht op 3 februari 1990 over de invloed van kleptoparasitaire bloedbijen (genus *Sphecodes*) op een populatie van groefbijen (*Lasioglossum prasinum*) door wijlen Klaas Vegter tijdens de wintervergadering van de NEV. Naar aanleiding hiervan ontstond het idee om met een groep aculeatenkenners naar de omgeving van Emmen te gaan om de bloed- en groefbijen te bekijken. Er werd een uitnodiging voor het bijwonen van deze excursie gestuurd naar die leden van de NEV van wie bekend was dat ze interesse hadden in aculeaten. Zo trokken op 16 juni 1990 onder leiding van Klaas Vegter zeven bijenliefhebbers door het Drentse landschap en werden enkele kolonies van *Lasioglossum*-soorten bezocht op het Molenveld en het Mantingerzand. De dag werd afgesloten met een drankje in een café. Hier werd het succes van de excursie besproken en bleek dat men zo'n uitstapje eigenlijk best voor herhaling vatbaar vond. Tevens

Jan Smit¹, Hans Nieuwenhuijsen² & Theo Peeters³

¹ Plattenburgerweg 7
6824 ER Arnhem
j.smit@tref.nl

² Frans Halsstraat 10
1816 CN Alkmaar

³ Bachlaan 752
5011 BR Tilburg

werd het belang onderkend om elkaar regelmatig te ontmoeten. Er werd besloten om in ieder geval eens per jaar een gezamenlijke excursie te organiseren. Daarbij zou steeds een der leden het voortouw nemen bij een bezoek aan hem bekende terreinen. Zo ontstond de Aculeatenwerkgroep. Deze werkgroep was vooral gericht op de Hymenoptera Aculeata, oftewel angeldragende vliesvleugeligen, en dan vooral de bijen en wespen. Er bestond immers al een mierenwerkgroep binnen de NEV. In januari 1995, tijdens de wintervergadering van de NEV, werd besloten om de Aculeatenwerkgroep over te laten gaan in een sectie Hymenoptera, waarbij ook de liefhebbers van mieren, bladwespachtigen en sluipwespachtigen zich zouden kunnen aansluiten. Tevens zou er een eigen nieuwsbrief worden uitgegeven.

Activiteiten

De sectie is intussen gegroeid van veertien leden bij de start naar 60 leden op dit moment. De meeste leden zijn tevens lid van de NEV, enkelen niet, maar deze zijn wel lid van de Landelijke Insectenwerkgroep van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging. De doelstelling van de sectie is enerzijds mensen te interesseren voor de Hymenoptera, anderzijds de kennis van deze insectengroep onder de leden te vergroten, ondermeer door de reeds aanwezige kennis zoveel mogelijk te verspreiden. Daartoe geeft de sectie een nieuwsbrief uit en organiseert zij excursies en studiedagen.

Nieuwsbrief *Bzzz*

In juni 1995 verscheen, dankzij een financiële bijdrage van de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting, het eerste nummer van de nieuwsbrief van de sectie Hymenoptera, genaamd *Bzzz*. Dit nummer omvatte zes pagina's. De redactie bestond toen,

Figuur 1. Bloedbij *Sphecodesmonilicornis*, man. Foto Ad Brouwers.
Male Sphecodes monilicornis.

Tabel 1. Bestemming van de excursies vanaf 1991.
Areas visited by excursions of the section Hymenoptera since 1991.

1991-juni	Tilburg, Drunense duinen
1991-augustus	Tilburg, Rechte heide, Wilhelminakanaal
1992-mei	Arnhem, Westervoort emplacement, Meinerswijk
1992-augustus	Almere, Wierdenpark, Stichtse brug
1993-mei	Maastricht, St. Pietersberg, ENCI-groeve
1994-april	Biesbosch
1995-juli	Bergerhei (maasduintjes)
1996-juni	Millingerwaard
1996-augustus	Zandvoort
1997-augustus	omgeving Beilen
1998-juni	Montferland, Meinerswijk (Arnhem)
1999-juni	Mamelis, Vaals
2000-juni	Achterhoek (Winterswijk)
2001-augustus	Bussum
2002-april	Strabrechtse heide
2002-augustus	Strabrechtse heide

en bestaat nog steeds, uit Hans Nieuwenhuijsen, Theo Peeters en Jan Smit. In de loop van de jaren is de nieuwsbrief uitgegroeid tot een omvang van zo'n 25 pagina's per nummer. De inhoud omvat onder andere de volgende vaste rubrieken: excursieaankondigingen, verslagen, leuke waarnemingen, artikelen, vermelding en bespreking van nieuwe literatuur, oproepen en mededelingen. Tot nu toe hebben 26 hymenopterologen een of meer stukjes geschreven. In no-

Tabel 2. De jaarlijkse studiedagen.
Study days devoted to a specific subject.

jaar	plaats	locatie	onderwerp	onder leiding van
1997	Tilburg	Natuurmuseum Brabant	goudwesachtigen	Jeroen de Rond Theo Peeters
1998	Arnhem	Centrum voor Natuur- en Milieu Educatie	spinnendoders	Theo Peeters Jane van der Smissen
1999	Amsterdam	Zoologisch Museum, sectie Entomologie	groefbijen	Henny Wiering
2000	Amsterdam	Zoologisch Museum, sectie Entomologie	kleine zandbijen	Henny Wiering
2001	Amsterdam	Zoologisch Museum, sectie Entomologie	maskerbijen	Henny Wiering
2002	Amsterdam	Zoologisch Museum, sectie Entomologie	bloedbijen	Jeroen de Rond

vember 1996 is ter gelegenheid van de 75^e verjaardag van Virgilius Lefeber een speciaal nummer uitgebracht: het 'Lefebnummer'. Een extra dik nummer (35 pagina's) met bijdragen van een tiental leden. *Bzzz* verschijnt twee keer per jaar, in april en november. Inmiddels zijn er 15 nummers (365 pagina's) verschenen.

Excursies

De eerste excursie na het ontstaan van de Aculeatenwerkgroep was op 8 juni 1991 naar de omgeving van Tilburg, waar we onder leiding van Theo Peeters de Drunense Duinen bezochten. In de jaren daaropvolgend werden jaarlijks een of twee excursies georganiseerd (Tabel 1). Het gemiddelde aantal deelnemers aan de excursies van de sectie ligt rond de tien.

Studiedagen

Sinds 1997 organiseert de sectie jaarlijks een studiedag rond een groep van Hymenoptera (tabel 2). De eerste werd gehouden op 9 februari 1997 in het Natuurmuseum te Tilburg over goudwespen en hun naaste verwanten. De tweede studiedag was op 11 januari 1998 in het Centrum voor Natuur- en Milieu Educatie te Arnhem over spinnendoders. Dankzij financiële ondersteuning van de Uyttenboogaart-Eliassen Stichting waren we in staat een van de grote deskundigen op dit gebied uit te nodigen: Jane van der Smissen uit Bad Schwartau, Duitsland. Zij hield een prima verhaal over een van de moeilijke genera binnen de spinnendoderfamilie: *Arachnospila*. Daarbij werd ze bijgestaan door haar echtgenoot Wolfgang met zijn voortreffelijke dia's. Het aantal deelnemers aan studiedagen ligt momenteel rond de 16.

Contacten

Veel leden van de sectie zijn actief lid van verschillende werkgroepen van European Invertebrate Survey (EIS) -Nederland en leveren jaarlijks hun gegevens aan. Ook de coördinatoren van deze werkgroepen zijn voortgekomen uit de sectie. Verschillende leden hebben meegeschreven aan enkele atlassen van Hymenoptera, zoals de 'Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen' (Peeters *et al.* 1999) en de wesp- en mierenatlas (in voorbereiding). Via *Bzzz* werd eveneens gewezen op de tweejaarlijkse 'Hymenopterologen-Tagung' in Stuttgart. Daaraan heeft de afgelopen jaren een groeiend aantal leden deelgenomen.

Plannen

Naast de uitgave van *Bzzz* en het organiseren van studiedagen en excursies wil het bestuur van de sectie het verschijnen van Nederlandstalige determinatietabellen voor Hymenoptera stimuleren. Momenteel zijn er enkele in de ontwikkelfase: Symphyta (blad-, halm- en houtwespen) door Ad Mol, Pompilidae (spinnendoders) door Hans Nieuwenhuijsen, *Nomada* (wespbijen) door Jan Smit, *Sphecodes* (bloedbijen) door Jeroen de Rond. De *Sphecodes*-tabel is op de studiedag van 23 februari 2002 door de deelnemers getest. Van de Symphyta-tabel is het eerste deel, voor de twaalf families en alle genera met uitzondering van de Tenthredinidae, verschenen in *Bzzz* nummer 15 (Mol 2002). De delen twee en drie zullen gaan over de grootste familie, de Tenthredinidae.

Slotopmerkingen

Waren er in het verleden enkele min of meer solitair werkende aculeatenkenners binnen de NEV actief zoals Virgilius Lefeber, Herman Teunissen, Klaas Vegter, Henny Wiering en Gijs van der Zanden, tegenwoordig is er in de NEV een sectie Hymenoptera waarbinnen de samenwerking en overdracht van kennis zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Daardoor is de continuïteit om de Hymenoptera te bestuderen beter gewaarborgd.

De redactie van *Bzzz* wil graag meer kopij van andere Hymenoptera dan de angeldragers ontvangen, want de Symphyta en de parasitaire wespengroepen behoren ook tot deze orde. De laatste groep is de grootste binnen de Hymenoptera en van veel soorten is de biologie zo boeiend dat daar zeer interessante artikelen over geschreven kunnen worden. Geïnteresseerden kunnen lid worden van de sectie, door € 7,- over te maken op girorekening 6435909 ten name van H. Nieuwenhuijsen, Frans Halsstraat 10, 1816 CN Alkmaar, onder vermelding van *Bzzz*.

Literatuur

Mol A 2002. Overzicht van de families en genera van de Nederlandse bladwespen (Hymenoptera: Symphyta). I. *Bzzz* 15: 9-26.
Peeters TMJ, Raemakers IP & Smit J 1999. Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Apidae). European Invertebrate Survey, Nederland.

Geaccepteerd 12 september 2002.

Summary

Section Hymenoptera of the Netherlands Entomological Society

The section Hymenoptera of the Netherlands Entomological Society originated from the Aculeata working group. The working group was established in 1990 after an excursion inspired by a lecture on the influence of the intriguing kleptoparasitic bees of the genus *Sphecodes* on a population of the sweat bee *Lasioglossum prasinum*. Broadening the scope of the working group in 1995 to include the study of sawflies and woodwasps (Symphyta) and parasitic wasps (Parasitica) the group was transformed into the section Hymenoptera. In 1995 the first issue of *Bzzz*, newsletter of the section, was published. *Bzzz* functions as an important communication platform between the members of the section. The mission of the section is to intensify contact between its members and to make available and share information on Hymenoptera. The section also aims to establish and strengthen contacts with international enthusiasts on Hymenoptera.

Each year the section organizes two outdoor excursions and a day devoted to lectures and identification of material. The section stimulates the preparation of identification keys. Currently, keys are being prepared for identification of families and genera of Symphyta, Pompilidae and species of *Nomada* and *Sphecodes*.

Figuur 2. Bladwesp *Dolerus aericeps*. Foto Ad Brouwers.
Leaf-wasp *Dolerus aericeps*.